

NORRKÖPING

KOMMUNSTYRELSEN

YTTRANDE

1(5)

2021-09-06

Vårt diarienummer

ÖFM 2021/0032 190

Handläggare, titel, telefon

Ewa Gouranius, verksamhetschef

011-15 13 72

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar gällande SOU 2021:36 Gode män och förvaltare - en översyn

Norrköpings kommun har beretts tillfälle att lämna synpunkter på förslagen eller materialet i ovan nämnda utredning.

Kommunen är i det stora hela nöjd med utredningens förslag även om en total översyn av reglerna gällande ställföreträdare hade varit att föredra. Kommunen är särskilt nöjd med att utredningen har fokuserat på huvudmannens bästa och att alla förslag utretts genom detta perspektiv.

Kommunen vill lämna följande synpunkter i specifika delar:

I avsnitt 7 ”Skyddet för känsliga uppgifter om huvudmannen” föreslås att rätten för huvudmannens make eller sambo och närmaste släktingar att ta del av handlingar som rör ställföreträdarskapet och som finns hos överförmyndaren ska begränsas. Norrköpings kommun anser att det är ett välkommet förslag då huvudmannens personliga integritet behöver skyddas genom lagstiftningen.

Grundtanken med ett anordnat ställföreträdarskap är att både ställföreträdare och överförmyndare alltid ska agera i huvudmannens bästa intresse. Så som lagstiftningen är utformad i dagsläget står överförmyndaren som myndighet bakbunden då anhöriga som klarlagt inte har huvudmannens bästa i åtanke nyttjar rättigheten enligt 16 kap 7 § föräldrabalken för att få ut känsliga handlingar som kränker huvudmannens rätt till personlig integritet.

Norrköpings kommun anser att förslaget är nödvändigt, både för förtroendet för rättsområdet i sig men även för att regleringen ska anses vara kompatibel med annan lagstiftning som behandlar den personliga integriteten.

I avsnitt 8 ”Huvudmannens möjligheter att få information och stöd från överförmyndaren” konstateras i materialet att aktörernas uppfattning är att huvudmän och anhöriga efterfrågar stöd och information från överförmyndarna gällande hur ställföreträdarens uppdrag förhåller sig i relation till andra insatser. Norrköpings kommun önskar påpeka att i vissa delar av materialet i utredningen blandas uppdraget hos överförmyndarna ihop vad gäller innan ansökan/anmälan om behov av ställföreträdare och efter detta.

Postadress

Norrköpings kommun
Överförmyndarenheten
601 81 Norrköping

Besöksadress

Gamla Rådstugugatan 19

Telefon

011-15 00 00

Telefax

E-post

overformyndarenheten@norrkoping.se

Internet

www.norrkoping.se

Förslaget från utredningen är att överförmyndaren ska vara skyldig att lämna tydlig och anpassad information i samband med att en ställföreträdare ska utses. Kommunen anser att det tillhörande förslaget, att den nya myndigheten ska ansvara för att allmän information till huvudmän tas fram och tillgängliggörs, är av avgörande betydelse. Detta med anledning av att enskilda personer (de personer som kan vara i behov av stöd av en ställföreträdare, och deras anhöriga) är en okänd grupp i överförmyndarnas verksamhet. Först när ett behov anmäls eller genom tingsrätten föreläggs blir den enskilda personen aktuell som huvudman hos överförmyndaren. I utredningen kan då framkomma huvudmannens särskilda behov som avgör vilket specifikt uppdrag som ställföreträdaren ska påta sig. Huvudmannen ifråga kan dock vara aktuell hos andra instanser inom kommunen och om individuellt anpassad information för var och ens särskilda behov ska kunna ges krävs samverkan mellan dessa instanser och överförmyndarna redan innan en ansökan eller anmälan sker.

Kommunen anser att det odiskutabelt är överförmyndarnas skyldighet att hålla allmän aktuell information och ge den som vänder sig till verksamheten korrekt och individanpassad information med ett gott bemötande. Men att kunna ge individuellt anpassad information innan en utredning skett om ett eventuellt behov av ställföreträdarskap är förenad med osäkerhet. I flertal ärenden hos överförmyndarnämnden framkommer det först i ett sent skede av utredningen, eller till och med efter anordnande, uppgifter som hade kunnat vara av betydelse för uppdragets utförande.

Avsnitt 18 – Arvode och kostnadsersättning till ställföreträdare

I Norrköping har arvodesmodellen där kommunen betalar ut arvodet och huvudmännen som har betalningsförmåga därefter betalar till kommunen använts under minst 15 års tid och varit av stor betydelse. Flera ställföreträdare som haft uppdrag med både den gamla arvodesmodellen och den nya uttrycker att de inte vill återgå till hur det var innan.

Norrköpings kommuns uttryckliga mening är att fördelarna överväger eventuella nackdelar och att en utredning bör vidtas för att lagreglerna ska harmonisera och tydliggöras.

Avsnitt 22 – En ökad beslutanderätt för överförmyndaren

Utredningen föreslår att överförmyndaren ska besluta i ärenden om otvistiga godmanskap enligt 11 kap 4 § föräldrabalken (FB) i frågor om anordnanden, jämkning och upphöranden. Resonemanget utgår från att en kompetenshöjning skett under senare år hos överförmyndarna och att tillsynen på området förbättrats och blivit mer enhetlig. Länsstyrelserna har på regeringens uppdrag tagit fram nationella riktlinjer för överförmyndarna vilket bidragit till en samsyn i tillsynen.

Kommunen vill påpeka att Länsstyrelsernas uppdrag utgår från ärenden hos överförmyndarna efter anordnande på tingsrätt. Lagändringarna 2015 då tingsrätterna gavs möjlighet att överföra utredningsuppdraget inför anordnande medförde inte, enligt kommunens mening, att en kompetensutveckling för överförmyndarnas del kunde ske. Detta med anledning av att lagändringen inte uttryckligen gav domstolarna i uppdrag att instruera och processleda överförmyndarna i uppdraget.

Även om överförmyndarna har stor erfarenhet av utredningar kring godmanskap och förvaltare efter anmälan om behov har det tagit mycket tid och kraft i anspråk att förstå och följa tingsrätternas förelägganden i dessa ärenden. Genom nätverksutbyten kan konstateras att tingsrätterna skiljer sig i processledning och turordning i utredningsarbetet. Kommunens uppfattning är därmed att det krävs nationella riktlinjer även innan anordnande.

Norrköpings kommun föreslår därför att regeringen i instruktion till Domstolsverket förtydligar processledningsuppdraget till överförmyndarna, och att det förutom överföring av medel från Domstolsverket till överförmyndarna ställs krav på insatser för kompetensöverföring.

Avsnitt 23 – Ett centralt organ

Norrköpings kommun instämmer i utredningens bedömning av behov av, och föreslagna uppgifter och befogenheter för, ett centralt organ på överförmyndarområdet. Utredningens gedigna underlag för att en ny myndighet inrättas skapar förutsättningar för enhetlighet och rättssäkerhet. Med tillhörande ansvar för ställföreträdarregistret, vilket i sig är efterfrågat, och som nationell statistikmyndighet kan området äntligen få den uppmärksamhet det behöver och ge både överförmyndarverksamheter och ställföreträdare bättre förutsättningar.

Avsnitt 26 – Frågor om digitalisering

Norrköpings kommun instämmer i utredningens beskrivning av hur den digitala utvecklingen i samhället dels leder till ett digitalt utanförskap för många huvudmän, dels även försvårar och komplicerar utförandet av uppdragen för ställföreträdare.

Frågan om möjligheten för ställföreträdare att kunna använda digitala verktyg när de företräder sin huvudman är av avgörande betydelse för överförmyndarnas möjlighet att rekrytera ställföreträdare. Idag tar en stor del av befolkningen för givet att man som privatperson kan identifiera sig digitalt hos banker och myndigheter. Kommunens uppfattning är att flera nya ställföreträdare kan välja att begära entledigande från uppdraget när de inser hur komplicerad kontakten med omvärlden blir och att flera även ger uttryck för att de inte insåg behörighetssvårigheterna för uppdragets utförande.

Kommunen instämmer i utredningens bedömningar om vikten av en central styrning och hur angeläget det nationella ställföreträdarregistret är för utveckling av hela överförmyndarnas verksamhet. Även om utredningen kommit fram till att egentliga formkrav inte hindrar den digitala utvecklingen beskrivs även hur kommunernas skiftande förutsättningar skapar olikheter i möjligheterna för ställföreträdare.

Kommunens uppfattning är att den nya myndighetens uppdrag att svara för styrning och samordning av den digitala utvecklingen på området är av central betydelse för en enhetlighet inom området. Förutsättningarna för enskilda ställföreträdares möjligheter att utföra sina uppdrag, eller för handlägningsprocesser inom överförmyndarverksamhet, ska inte vara beroende av var i landet man verkar.

Fortsättning avsnitt 26 - 5.4 Digitala framtidsfullmakter

Utredningen föreslår att det inte bör införas ett krav på registrering av fullmakter vilket Norrköpings kommun instämmer i. Registrering i sig ger inte legitimitet till om fullmakten är giltig eller inte. Utredningen föreslår även en språklig ändring i 25 § lagen (2017:310) om framtidsfullmakter där ”Fullmaktshavaren ska på begäran av överförmyndarnämnden lämna en redovisning för sitt uppdrag och upplysningar om fullmaktsförhållandet och vidtagna åtgärder.”

Norrköpings kommun menar att ändringen från ”redovisning” till att lämna ”en redovisning” kan innebära en ovälkommen öppning för diskussion om det endast finns stöd för överförmyndaren att begära en styck redovisning. Detta kan äventyra fullmaktsgivarens rättssäkerhet om fullmaktshavaren vägrar att lämna de redovisningar som överförmyndaren kan behöva för att bedöma om fullmaktshavaren gjort sig skyldig till missbruk eller allvarlig försummelse.

Avsnitt 28 – Konsekvenser

Norrköpings kommuns bedömning är att uppskattade kostnader för kommunens del är i underkant. Nämnden instämmer i utredningens bedömningar att flera av förslagen antingen är kostnadsbesparingar eller kostnadsneutrala. Men de förslag som bedöms öka kostnaderna är kostnadskrävande i både utökning av personal, verksamhetsutveckling och digital utveckling. Norrköpings kommun har en hög andel godmanskap redan idag och prognosen visar på fortsatt stora behov, både på grund av åldersstruktur, social struktur, ohälsa och på grund av hög arbetslöshet. Vår uppskattning av ökade kostnader leder mer i riktning det som SKR uppskattningsvis bedömer i materialet i utredningen.

NORRKÖPINGS KOMMUN
Kommunstyrelsen

Olle Vikmång
ordförande